

Sociology of Education

Investigating the Impact of Social Networks on the Educational Conflicts of Students (With an Emphasis on the Telegram Social Network)

Ardeshtir Arbabi¹, Majid Kashani²*, Abdolreza Adhami³, Fateme Modiri⁴

1. PhD student, Department of Sociology of Social Issues of Iran, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

2. Assistant Professor, Department of Sociology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran (Corresponding Author).

3. Associate Professor, Department of Sociology, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

4. Associate Professor, Department of Family Studies, Institute of Comprehensive and Specialized Population Studies and Management, Tehran, Iran.

❖ Corresponding Author Email: fahmm@yahoo.com

Research Paper

Abstract

Receive: 2024/02/28

Accept: 2024/08/15

Published: 2024/12/10

Keywords:

Social networks, educational conflicts, Telegram, students.

Objective: Parents' behavior about how and amount use of social networks of their children affects educational conflicts. The purpose of this study was to investigate the impact of social networks on the educational conflicts of students, with an emphasis on the Telegram social network.

Method: The current research in terms of purpose was applied and in terms of data collection method was descriptive from type of survey. The statistical population of this study was all students of senior high school of Tehran city, which a sample of 391 people was selected from among them whit using a multi-stage cluster sampling method. To collect data were used from researcher-made tools including demographic information form and questionnaire of social networks and educational conflicts, which its validity and reliability were confirmed. For data analysis were used from Pearson's correlation coefficients, analysis of variance and Tukey's post hoc test in SPSS version 23 software.

Results: The results of Pearson's correlation coefficients showed that there were a positive and significant correlation between the use of social networks and all four its components including the methods of being on the Telegram social network, purpose of being on the Telegram social network, limiting the use of Telegram by parents and duration use of Telegram with educational conflicts of students ($P < 0.001$). Also, the results of the analysis of variance showed that the methods of being on the Telegram social network, purpose of being on the Telegram social network and duration use of Telegram have no effect on the educational conflicts of students ($P > 0.05$), but limiting the use of Telegram by parents has an effect on the educational conflicts of students ($P < 0.05$). In addition, the results of Tukey's post hoc test showed that the groups of not limiting the use of Telegram by parents, use with parental supervision and use only for lessons in compared to the group of use only for communicating with classmates experienced fewer educational conflicts ($P < 0.05$).

Conclusion: According to the results of this study, the use of social networks like Telegram affects the educational conflicts of students. Therefore, it is necessary to plan to reduce the educational conflicts of students by managing the use of social networks.

Article Cite:

Arbabi A, Kashani M, Adhami A, Modiri F. (2024). Investigating the Impact of Social Networks on the Educational Conflicts of Students (With an Emphasis on the Telegram Social Network), *Sociology of Education*. 10(3) : 148-157.

<https://doi.org/10.22034/ijes.2024.2023930.1544>

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.23221445.1401.15.1.1.0>

Creative Commons: CC BY 4.0

eISSN: 2322-1445

دوره ۱۰ شماره ۳ زمستان ۱۴۰۳، صفحات ۱۵۷-۱۴۸

جامعه شناسی آموزش و پرورش

بررسی تاثیر شبکه‌های اجتماعی بر تعارضات تربیتی دانش‌آموزان (با تاکید بر شبکه اجتماعی تلگرام)

اردشیر اربابی^۱، مجید کاشانی^۲، * عبدالرضا ادهمی^۳، فاطمه مدیری^۴

۱. دانشجوی دکتری، گروه جامعه‌شناسی مسائل اجتماعی ایران، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲. استادیار، گروه جامعه‌شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول).

۳. دانشیار، گروه جامعه‌شناسی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۴. دانشیار، گروه مطالعات خانواده، موسسه مطالعات و مدیریت جامع و تخصصی جمعیت کشور، تهران، ایران.

✉ ایمیل نویسنده مسئول: fahmm@yahoo.com

چکیده	مقاله تحقیقاتی
هدف: رفتار والدین درباره نحوه و میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی فرزندان خود بر تعارضات تربیتی تاثیر می‌گذارد. هدف این مطالعه، بررسی تاثیر شبکه‌های اجتماعی بر تعارضات تربیتی دانش‌آموزان با تاکید بر شبکه اجتماعی تلگرام بود. روش: پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها، توصیفی از نوع پیمایشی بود. جامعه آماری این مطالعه همه دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهر تهران بودند که نمونه‌ای به حجم ۳۹۱ نفر از میان آنها به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شد. برای جمع‌آوری داده‌ها از ابزارهای محقق ساخته شامل فرم اطلاعات جمعیت‌شناختی و پرسشنامه شبکه‌های اجتماعی و تعارضات تربیتی استفاده شد که روایی و پایایی آن مورد تایید قرار گرفت. برای تحلیل داده‌ها از روش‌های ضرایب همبستگی پیرسون، تحلیل واریانس و آزمون تعقیبی توکی در نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۳ استفاده شد. یافته‌ها: نتایج ضرایب همبستگی پیرسون نشان داد که بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی و هر چهار مولفه آن شامل روش‌های حضور در شبکه اجتماعی تلگرام، هدف حضور در شبکه اجتماعی تلگرام، محدود کردن استفاده از تلگرام توسط والدین و مدت استفاده از تلگرام با تعارضات تربیتی دانش‌آموزان همبستگی مثبت و معنی‌دار وجود داشت ($P < 0.001$). همچنین، نتایج تحلیل واریانس نشان داد که روش‌های حضور در شبکه اجتماعی تلگرام، هدف حضور در شبکه اجتماعی تلگرام و مدت استفاده از تلگرام بر تعارضات تربیتی دانش‌آموزان تاثیر ندارند ($P > 0.05$)، اما محدود کردن استفاده از تلگرام توسط والدین بر تعارضات تربیتی دانش‌آموزان تاثیر دارد ($P < 0.05$). علاوه بر آن، نتایج آزمون تعقیبی توکی نشان داد که گروه‌های عدم محدود کردن استفاده از تلگرام توسط والدین، استفاده با نظارت والدین و استفاده فقط برای درس نسبت به گروه استفاده فقط برای ارتباط همکلاسی‌ها تعارضات تربیتی کمتری را تجربه کردند ($P < 0.05$). نتیجه‌گیری: طبق نتایج این مطالعه، استفاده از شبکه‌های اجتماعی مانند تلگرام بر تعارضات تربیتی دانش‌آموزان تاثیر می‌گذارد. بنابراین، برنامه‌ریزی برای کاهش تعارضات تربیتی دانش‌آموزان از طریق مدیریت استفاده از شبکه‌های اجتماعی ضروری است.	دریافت: ۱۴۰۲/۱۲/۰۹ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۲/۲۹ انتشار: ۱۴۰۳/۰۹/۲۰ واژگان کلیدی: شبکه‌های اجتماعی، تعارضات تربیتی، تلگرام، دانش‌آموزان. استناد مقاله: اربابی ا، کاشانی م، ادهمی ع، مدیری ف. (۱۴۰۳). بررسی تاثیر شبکه‌های اجتماعی بر تعارضات تربیتی دانش‌آموزان (با تاکید بر شبکه اجتماعی تلگرام). جامعه شناسی آموزش و پرورش، ۱۰(۳): ۱۵۷-۱۴۸.

<https://doi.org/10.22034/ijes.2024.2023930.1544>

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.23221445.1401.15.1.1.0>

Creative Commons: CC BY 4.0

مقدمه

در دهه‌های اخیر یکی از ابزارهای برگرفته از فناوری اطلاعات و ارتباطات که تاثیر زیادی بر همه زمینه‌ها داشته شبکه‌های اجتماعی می‌باشد که با نوآوری‌ها و بدعت‌هایی بی‌مانند نظام ارتباطات اجتماعی و متعاقب آن جامعه را با تغییرها و تحول‌های بسیاری مواجه کرده است (Kazmina, Heemskerk, Bokanyi and Takes, 2024). استفاده از رسانه‌های اجتماعی برای دریافت اطلاعات و اخبار به دلیل ویژگی‌هایی مانند ارزان و سریع بودن گسترش زیادی یافته و از یک سو می‌تواند کارکردهای مثبت و سازنده و از سوی دیگر می‌تواند کارکردهای منفی و بحران‌زا داشته باشد (Chen, Song, Su, Zhao and Zhang, 2022). با پیشرفت سریع فناوری اطلاعات و ارتباطات ساخت و عرضه انواع ابزارهای مجازی و شبکه‌های اجتماعی افزایش یافته است و آنها به علت داشتن جذابیت‌های بصری، ساختار محتوایی، بازخورد سریع، امکان خودجهت‌دهی و سرعت بالا توسط نوجوانان مورد استقبال زیادی قرار گرفتند (Asadi and Hosseini Almadani, 2019). امروزه، زمان قابل توجهی از وقت افراد صرف تعامل‌های آنلاین از طریق پلتفرم‌های شبکه‌ها و رسانه‌های اجتماعی می‌شود و این موضوع سبب افزایش گرایش افراد به دستیابی به اخبار از طریق رسانه‌های اجتماعی شده است (Udomkit, Schreier and Kittidusadee, 2023). شبکه‌های اجتماعی امروزی به‌عنوان مهم‌ترین رسانه‌های ارتباطی جایگاه خود را در تعامل‌های انسانی اثبات کردند و به‌واسطه جذب مخاطب انبوه و مصرف زیاد رسانه‌ای یکی از مهم‌ترین بسترهای تاثیر رسانه‌ای محسوب می‌شوند (Hao, Yang, Min and Loia, 2021). امروزه، هزاران اپلیکیشن شبکه اجتماعی در اینترنت وجود دارد که هر کدام بر اساس موضوع و هدف خاصی راه‌اندازی شدند و هدف خدمات شبکه‌های اجتماعی ایجاد جوامع آنلاین از افرادی است که می‌خواهند علاقه‌ها و فعالیت‌های خود را به اشتراک بگذارند. این اپلیکیشن‌های شبکه‌های اجتماعی انتشار سریع و گسترده اطلاعات را تسهیل می‌کنند و تنظیمات مناسبی برای پخش محتوا جهت جذب مخاطبان جدید ایجاد می‌کنند (Taghipour, Mohammad Taheri and Soltanifar, 2022). شبکه‌های اجتماعی مجموعه‌ای از پایگاه‌ها هستند که به کاربران این امکان را می‌دهند تا علاقه‌مندی‌ها، افکار و فعالیت‌های خود را با یکدیگر به اشتراک بگذارند و با افزودن امکاناتی مانند چت، انتقال صدا، انتقال تصویر و غیره امکان ارتباط بیشتر کاربران را در قالب شبکه‌ای از روابط فردی و گروهی فراهم می‌آورند (Lee, Kim, Youm, Kim and Jung, 2022).

شبکه‌های اجتماعی برنامه‌های کاربردی مبتنی بر اینترنت هستند که محتوای کاربر تولیدشده شامل برداشت‌ها و تجربه‌های مصرف‌کنندگان را شامل می‌شود و به‌صورت آنلاین آنها را به اشتراک می‌گذارند و امکان دسترسی آسان دیگران را فراهم می‌آورند (Kuang, Hu, Xiang, Zhang, Liu, Tai and et al, 2024). شبکه‌های اجتماعی نشان‌دهنده نسل جدید از وب‌سایت‌های اینترنتی هستند و کاربران اینترنت به‌صورت مجازی حول یک هسته مشترک جمع می‌شوند و جوامع آنلاین را تشکیل می‌دهند. در واقع، این شبکه‌ها وب‌سایت‌ها یا برنامه‌های خاصی هستند که کاربران را قادر می‌سازند تا از طریق اشتراک‌گذاری اطلاعات، نظرها، پیام‌ها، تصویرها و غیره با یکدیگر تعامل داشته باشند (Ghomi Avil, Taghipourian, Seresht and Aghajani, 2023). با بررسی‌های صورت‌گرفته از استفاده کاربران ایرانی نشان می‌دهد که ۹۳/۸ درصد از جوانان شهر تهران در شبکه‌های مجازی عضویت دارند، ۷۹ درصد از نمونه‌های پژوهش در تلگرام عضویت دارند که بیشترین عضویت بین سایر شبکه‌ها است. همچنین، میزان استفاده از سایر شبکه‌های مجازی نیز بیشتر بوده و پژوهش‌های پیشین بیانگر آن بودند که ۶/۴ درصد از جوانان تهرانی بیشتر از ۳ ساعت در شبانه‌روز از تلگرام استفاده می‌کنند (Ahangari, Saroukhani and Soltanifar, 2020). شبکه اجتماعی تلگرام یک برنامه پیام‌رسان است که تمرکزش را روی سرعت انتقال پیام و امنیت گذاشته است و این برنامه بسیار ساده و استفاده از آن رایگان است. با تلگرام می‌توان عکس، ویدیو، متن و هر نوع فایل را ارسال کرد و این برنامه به افراد اجازه می‌دهد تا گروه‌هایی با ظرفیت ۲۰۰ نفر ایجاد کنند و با یکدیگر به شیوه‌های مختلف تعامل داشته باشند (EydiZade and Ahmadi Blotaki, 2018). شبکه تلگرام به‌صورت یک برنامه متن‌باز طراحی و ساخته شد و نخستین بار در سال ۲۰۱۳ میلادی به جمع شبکه‌های اجتماعی راه یافت. داشتن برخی ویژگی‌های منحصربه‌فرد مانند راه‌های ارتباطی کامل‌تر، امکانات بهتر در گروه‌ها، امنیت بسیار بالا، امکان ارسال فایل‌های مختلف با حجم زیاد و سرعت بالای ارسال و دریافت اطلاعات سبب شد تا تلگرام به‌سرعت به یک ابزار ارتباطی محبوب و قدرتمند در میان کاربران تبدیل شود (NematiFar, Khojasteh and Kazemi, 2018).

استفاده از شبکه‌های مجازی مانند تلگرام می‌تواند پیامدهای منفی مانند افزایش تعارضات تربیتی را در پی داشته باشد. تعارض یکی از جنبه‌های اجتناب‌ناپذیر زندگی بشر امروزی است و عواملی مانند تغییر و افزایش مبادله‌های فرهنگی و تربیتی از علل ایجادکننده تعارض در زندگی می‌باشند. لازم به ذکر است که تعارض فرآیندی است که در آن شخص متوجه می‌شود شخص دیگری به‌طور منفی و در مخالفت با او مانع از رسیدن به هدف یا تلاش برای این منظور است (Noori, Jabbari and Niazazari, 2023). تعارض به معنای عدم توافق و مخالفت دو فرد با یکدیگر، ناسازگاری نظرها و اهداف و رفتاری است که در جهت مخالف یکدیگر صورت گیرد و چالشی بین افراد در اثر منافع ناهمسو و اختلاف بین ادراک‌ها و هدف‌های مختلف می‌باشد (Holm, Skogberg, Kiviruusu and Sainio, 2024). شیوه‌های تربیتی والدین یکی از مهم‌ترین عوامل ایجادکننده مشکلات رفتاری فرزندان می‌باشد و اغلب والدین اطلاعات و آشنایی کافی در زمینه شیوه برخورد و تربیت فرزندان خود را ندارند و این امر به علت فقر فرهنگی و تربیتی والدین، سرپرستی ناقص یکی از والدین، نابسامانی خانوادگی و جدایی والدین است. بنابراین، بسیاری از

مشکلات نوجوانان ریشه در تعارضات تربیتی دارد (Willems, De Zeeuw, Van Beijsterveldt, Boomsma, Bartels and Finkenauer, 2020). در خانواده‌های دچار تعارض زمینه مناسبی برای اختلال در خانواده ایجاد و اختلال در خانواده و کارکرد آن خود باعث ایجاد مشکلاتی در منظومه خانواده می‌شود و در صورت تشدید مشکلات باعث فروپاشی نظام خانواده می‌گردد (Bi, Moos, Timko and Vronkita, 2015). زمانی که روابط خانوادگی دچار تعارض شوند بر تفسیر رویدادها و موقعیت‌های همه اعضای خانواده به‌ویژه فرزندان تاثیر می‌گذارد و تفسیرهای آنها منفی و بدبینانه می‌گردد (Loso, Dube, 2023). (Chaarani, Ivanova, Garavan, Johns and Potter, 2023).

تعارض امری عادی و شایع است و زمانی اتفاق می‌افتد که دو یا چند هدف، ارزش، باور، نیاز و خواسته با یکدیگر در تضاد باشند. اگرچه تعارض‌ها اغلب منفی تلقی می‌شوند، اما زمانی که بتوان آنها را با استراتژی‌ها و راهبردهای مناسب و موثر مدیریت کرد، می‌تواند آثار و پیامدهای مثبتی برای رشد و توسعه شخصی داشته باشد (Begham, Vahdat Bourashan and Hassani, 2021). به هر حال همان اندازه که پدیده تعارض می‌تواند آسیب‌زا و مشکل‌آفرین باشد، می‌تواند به‌عنوان یک فرآیند طبیعی در مسیر رشد خانواده محسوب شود. آنچه که تعارض‌ها را خطرناک می‌سازد، نگرشی است که والدین و نوجوانان نسبت به آنها دارند. گاهی ممکن است آنها را نتیجه کم‌کاری و اشتباه‌های خود بدانند و گاهی آنها را نتیجه کم‌کاری و اشتباه‌های طرف مقابل بپندارند (Zhang, Yang, Liu and Jia, 2023). روابط خانوادگی سالم و بدون تعارض نقش مهمی در رشد و تربیت فرزندان دارد و سبب شکل‌گیری بهتر و مطلوب‌تر شخصیت، نگرش، هیجان و احساس آنان می‌گردد. به عبارت دیگر، این رابطه (رابطه بدون تعارض) می‌تواند به پذیرش فرد از سوی خانواده کمک کند و در ارتباط‌های بعدی، تنظیم هیجان، سازش‌یافتگی و روابط با اعضای خانواده و همسالان نقش مهمی ایفا کند (Fish, Maier and Priest, 2015). امروزه تنوع و گوناگونی فرهنگی و تلاش برای از میان برداشتن آنها مقوله‌های غیرقابل انکار در سطح جهانی هستند و الگوهای فرهنگی تربیتی هر تمدنی از بخش خاصی از باورهای آن جامعه سرچشمه می‌گیرد و هر فرهنگی از فناوری مادی یا ویژگی‌های فرهنگی تربیتی گزینش شده‌ای استفاده می‌کند که همه رفتارهای انسانی در راستای آن تبیین می‌شود (Ferdosi and Vakili, 2023).

پژوهش‌های اندکی درباره بررسی تاثیر شبکه‌های اجتماعی بر خانواده انجام شده است و پژوهشی در این زمینه بر روی تعارضات تربیتی دانش‌آموزان یافت نشد. برای مثال Ronaghi (2022) ضمن پژوهشی با عنوان «بررسی تاثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی بر ارتباطات کاربران متاهل در خانواده» گزارش کرد که استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بر نظام ارزشی، بنیان‌های شناختی، احساسات و ارتباطات نامتعارف میان فردی انسان اثر می‌گذارد. همچنین، با افزایش میزان و مدت زمان استفاده از این شبکه‌ها، تعامل‌ها و میزان مرادفات اعضای خانواده کاهش و میزان بی‌اعتمادی بین زوجین افزایش می‌یابد. Raesi, Ansari and Mosaei (2021) ضمن پژوهشی با عنوان «بررسی تاثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی بر تعاملات اعضای خانواده» گزارش کردند که میزان تاثیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بر تعاملات اعضای خانواده برابر با ۲۸/۳ درصد است که باید مورد توجه جدی خانواده‌ها برای بهبود روابط خانوادگی و کاهش استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی قرار گیرد. Abdolrahmani, Mozaffari and Mohammadi (2018) ضمن پژوهشی با عنوان «تحلیل محتوای امنیتی پیام‌های شبکه اجتماعی تلگرام» گزارش کردند که بیشترین تاکید شبکه اجتماعی مذکور به‌ترتیب شامل تضعیف حجاب و عفاف و ترویج بی‌بندوباری، شایعه‌پراکنی، تشویق اذهان عمومی و بسترسازی برای براندازی نرم بود. Pirjalili, Mahdavi and Azkia (2018) ضمن پژوهشی دیگر با عنوان «آسیب‌شناسی تاثیر شبکه اجتماعی تلگرام بر روابط خانوادگی زوجین (شهر تهران سال ۱۳۹۵)» گزارش کردند که عضویت و استفاده زوجین از شبکه اجتماعی تلگرام بدون آگاهی از سواد رسانه‌ای منجر به تنش در روابط خانوادگی آنان می‌شود.

یکی از وسایل ارتباطی جدید و نوظهور پدایش شبکه‌های اجتماعی می‌باشد که زمینه را برای ارتباط اجتماعی بین افراد کشورهای مختلف و با فرهنگ‌ها و هویت‌های مختلف فراهم ساخته است. در سال‌های اخیر شبکه‌های اجتماعی با محبوبیت کم‌نظیر و بی‌نظیری مواجه شده و تعداد زیادی از افراد جهان عضو این شبکه‌های اجتماعی شدند (Khojasteh and Mirhosseini, 2019). بدون تردید استفاده از شبکه‌های اجتماعی مانند تلگرام از جنبه‌های گوناگونی قابل بررسی است، اما به دلیل اهمیت تربیت در خانواده‌ها و الگوهای تربیتی حاکم بر جامعه ما ضرورت بررسی تاثیرهای تربیتی حضور فرزندان در شبکه‌های اجتماعی نسبت به سایر جوامع بیشتر احساس می‌شود (Arbabi, Kashani, Adhami and Modiri, 2023). با توجه به مطالب مطرح‌شده لازم و ضروری است که تاثیر شبکه‌های اجتماعی بر تعارضات تربیتی مورد بررسی قرار گیرد تا متخصصان و برنامه‌ریزان بر اساس آنها برنامه‌هایی جهت بهبود وضعیت موجود طراحی و اجرا نمایند. بنابراین، به نظر می‌رسد که رفتار والدین درباره نحوه و میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی فرزندان خود بر تعارضات تربیتی تاثیر می‌گذارد. هدف این مطالعه، بررسی تاثیر شبکه‌های اجتماعی بر تعارضات تربیتی دانش‌آموزان با تاکید بر شبکه اجتماعی تلگرام بود.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها، توصیفی از نوع پیمایشی بود. جامعه آماری این مطالعه همه دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهر تهران بودند که نمونه‌ای به حجم ۳۹۱ نفر از میان آنها به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شد. در روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای ابتدا شهر تهران به چندین بخش تقسیم و تعدادی بخش به روش تصادفی انتخاب و سپس از میان هر بخش تعدادی مدرسه به روش تصادفی انتخاب و در نهایت از هر مدرسه تعدادی کلاس به روش تصادفی انتخاب و همه دانش‌آموزان کلاس‌های منتخب به‌عنوان نمونه انتخاب شدند.

نحوه اجرای پژوهش به این شرح بود که ابتدا با کمک اساتید پرسشنامه‌ای جهت سنجش شبکه‌های اجتماعی و تعارضات تربیتی طراحی شد و سپس اقدام به نمونه‌گیری از میان دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهر تهران با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای شد. برای دانش‌آموزان منتخب در حضور کادر اجرایی مدرسه اهمیت و ضرورت پژوهش تشریح و به آنان تعهد داده شد که ملاحظات اخلاقی مانند رعایت اصل رازداری، تحلیل داده‌ها به‌صورت کلی، محرمانگی و غیره رعایت گردد. در نهایت، از دانش‌آموزان خواسته شد تا به ابزارهای پژوهش حاضر شامل فرم اطلاعات جمعیت‌شناختی (جنسیت، پایه تحصیلی، سن، میانگین درآمد خانواده، تحصیلات پدر و مادر، شغل پدر و مادر، تعداد اعضای خانواده و فرزند چندم) و پرسشنامه شبکه‌های اجتماعی و تعارضات تربیتی به‌صورت کامل و صادقانه پاسخ دهند. لازم به ذکر است که برای آنان تشریح و تبیین شد که هیچ پاسخ صحیح یا غلطی وجود ندارد و بهترین پاسخ، پاسخی است که گویای وضعیت واقعی فعلی افراد باشد.

ابزار پژوهش حاضر به غیر از فرم اطلاعات جمعیت‌شناختی شامل پرسشنامه شبکه‌های اجتماعی و تعارضات تربیتی بود. این پرسشنامه دارای ۳۹ گویه در ۲ بعد (شبکه‌های اجتماعی تلگرام و تعارضات تربیتی) و ۶ مولفه می‌باشد؛ به‌طوری که چهار مولفه آن شامل روش‌های حضور در شبکه اجتماعی تلگرام، هدف حضور در شبکه اجتماعی تلگرام، محدودکردن استفاده از تلگرام توسط والدین و مدت استفاده از تلگرام مربوط به شبکه‌های اجتماعی تلگرام و دو مولفه آن شامل نوع تعارض و سطح تعارض مربوط به تعارضات تربیتی بود. برای پاسخگویی به هر گویه پنج گزینه شامل گزینه‌های کاملاً مخالفم با نمره یک، مخالفم با نمره دو، نظری ندارم با نمره سه، موافقم با نمره چهار و کاملاً موافقم با نمره پنج وجود داشت. نمره هر مولفه با مجموع نمره گویه‌های سازنده آن مولفه و نمره هر بعد با مجموع نمره گویه‌های سازنده آن بعد حساب می‌شود؛ به‌طوری که نمره بالاتر نشان‌دهنده بیشتر داشتن بعد یا مولفه مربوطه می‌باشد. روایی سازه ابزار با روش تحلیل عاملی بررسی و تایید و پایایی ابعاد و مولفه‌ها با روش آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۷۰ و برای کل آن ۰/۸۳ حساب شد یا به‌دست آمد.

در این مطالعه، برای تحلیل داده‌ها از روش‌های ضرایب همبستگی پیرسون، تحلیل واریانس و آزمون تعقیبی توکی در نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۳ در سطح معنی‌داری ۰/۰۵ استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

نتایج فراوانی و درصد اطلاعات جمعیت‌شناختی نمونه‌های پژوهش حاضر شامل جنسیت، پایه تحصیلی، سن، میانگین درآمد خانواده، تحصیلات پدر و مادر، شغل پدر و مادر، تعداد اعضای خانواده و فرزند چندم در جدول ۱ گزارش شد.

جدول ۱. نتایج فراوانی و درصد اطلاعات جمعیت‌شناختی نمونه‌های پژوهش حاضر

متغیر		فراوانی	درصد	متغیر		فراوانی	درصد
جنسیت	دختر	۲۰۲	۵۱/۶۶	پایه تحصیلی	دهم	۱۳۲	۳۳/۷۶
	پسر	۱۸۹	۴۸/۳۴		یازدهم	۱۴۴	۳۶/۸۳
					دوازدهم	۱۱۵	۲۹/۴۱
سن	۱۵ سال	۱۲۸	۳۲/۷۴	میانگین درآمد خانواده	زیر ۱۰ میلیون	۱۲۳	۳۱/۴۶
	۱۶ سال	۱۴۶	۳۷/۳۴		۱۰-۲۰ میلیون	۲۲۶	۵۷/۸۰
	۱۷ سال	۱۰۸	۲۷/۶۲		بالای ۲۰ میلیون	۴۲	۱۰/۷۴
	۱۸ سال	۹	۲/۳۰	تحصیلات پدر	بی‌سواد	۲	۰/۵۱
تحصیلات مادر	بی‌سواد	۴	۱/۰۲		خواندن و نوشتن	۱۱	۲/۸۱
	خواندن و نوشتن	۲۱	۵/۳۷		ابتدایی	۲۶	۶/۶۵
	ابتدایی	۴۲	۱۰/۷۴		راهنمایی	۷۵	۱۹/۱۸
	راهنمایی	۹۳	۲۳/۷۹				

۲۰/۷۲	۸۱	دیپلم		۱۹/۶۹	۷۷	دیپلم	
۲۰/۹۷	۸۲	فوق‌دیپلم		۱۷/۶۵	۶۹	فوق‌دیپلم	
۱۵/۸۶	۶۲	کارشناسی		۱۲/۵۳	۴۹	کارشناسی	
۹/۷۲	۳۸	کارشناسی ارشد		۷/۱۶	۲۸	کارشناسی ارشد	
۳/۵۸	۱۴	دکتری		۲/۰۵	۸	دکتری	
۴/۳۵	۱۷	بیکار	شغل پدر	۵۰/۶۴	۱۹۸	خانه‌دار	شغل مادر
۸۲/۳۵	۳۲۲	شاغل		۴۳/۲۲	۱۶۹	شاغل	
۱۳/۳۰	۵۲	بازنشسته		۶/۱۴	۲۴	بازنشسته	
۳۲/۴۸	۱۲۷	اول	فرزند چندم	۳۸/۳۶	۱۵۰	۳ نفر	تعداد اعضای خانواده
۳۰/۴۳	۱۱۹	دوم		۴۱/۹۴	۱۶۴	۴-۵ نفر	
۲۱/۴۸	۸۴	سوم		۱۳/۳۰	۵۲	۶-۷ نفر	
۵/۸۸	۲۳	چهارم		۶/۳۹	۲۵	بالای ۷ نفر	
۹/۷۲	۳۸	پنجم					

طبق نتایج جدول ۱، از میان ۳۹۱ نفر نمونه‌های پژوهش حاضر بیشتر آنها دختر (۵۱/۶۶ درصد) و دارای سن ۱۶ سال (۳۷/۳۴ درصد)، پایه تحصیلی یازدهم (۳۶/۸۳ درصد)، میانگین درآمد خانواده ۲۰-۱۰ میلیون (۵۷/۸۰ درصد)، تحصیلات مادر راهنمایی (۲۳/۷۹ درصد)، تحصیلات پدر فوق‌دیپلم (۲۰/۹۷ درصد)، شغل مادر خانه‌دار (۵۰/۶۴ درصد)، شغل پدر شاغل (۸۲/۳۵ درصد)، تعداد اعضای خانواده ۴-۵ نفر (۴۱/۹۴ درصد) و فرزند اول (۳۲/۴۸ درصد) بودند. نتایج ضرایب همبستگی پیرسون شبکه‌های اجتماعی و تعارضات تربیتی دانش‌آموزان در جدول ۲ گزارش شد.

جدول ۲. نتایج ضرایب همبستگی پیرسون شبکه‌های اجتماعی و تعارضات تربیتی دانش‌آموزان

متغیر پیش‌بین / متغیر ملاک	تعارضات تربیتی	معنی‌داری	تعداد
استفاده از شبکه‌های اجتماعی	۰/۵۱۲	۰/۰۰۱	۳۹۱
روش‌های حضور در شبکه اجتماعی تلگرام	۰/۴۲۳	۰/۰۰۱	۳۹۱
هدف حضور در شبکه اجتماعی تلگرام	۰/۳۹۷	۰/۰۰۱	۳۹۱
محدودکردن استفاده از تلگرام توسط والدین	۰/۳۵۰	۰/۰۰۱	۳۹۱
مدت استفاده از تلگرام	۰/۴۰۶	۰/۰۰۱	۳۹۱

طبق نتایج جدول ۲، بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی و هر چهار مولفه آن شامل روش‌های حضور در شبکه اجتماعی تلگرام، هدف حضور در شبکه اجتماعی تلگرام، محدودکردن استفاده از تلگرام توسط والدین و مدت استفاده از تلگرام با تعارضات تربیتی دانش‌آموزان همبستگی مثبت و معنی‌دار وجود داشت ($P < ۰/۰۰۱$). نتایج تحلیل واریانس تاثیر مولفه‌های شبکه‌های اجتماعی بر تعارضات تربیتی دانش‌آموزان در جدول ۳ گزارش شد.

جدول ۳. نتایج تحلیل واریانس تاثیر مولفه‌های شبکه‌های اجتماعی بر تعارضات تربیتی دانش‌آموزان

مؤلفه‌های شبکه‌های اجتماعی	منبع	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	مقدار F	معنی‌داری
روش‌های حضور در شبکه اجتماعی تلگرام	تغییرات بین‌گروهی	۱۸/۲۵۹	۲۳	۰/۷۹۴	۱/۳۱۴	۰/۱۵۳
	تغییرات درون‌گروهی	۲۲۱/۷۲۱	۳۶۷	۰/۶۰۴		
	مجموع	۲۳۹/۹۸۰	۳۹۰			
هدف حضور در شبکه اجتماعی تلگرام	تغییرات بین‌گروهی	۲۲/۵۸۱	۲۳	۰/۹۸۲	۰/۹۴۷	۰/۵۳۵
	تغییرات درون‌گروهی	۳۸۰/۵۲۹	۳۶۷	۱/۰۳۷		
	مجموع	۴۰۳/۱۱۰	۳۹۰			
محدودکردن استفاده از تلگرام توسط والدین	تغییرات بین‌گروهی	۴۲/۴۹۵	۲۳	۱/۸۹۱	۱/۷۱۶	۰/۰۲۲
	تغییرات درون‌گروهی	۴۰۴/۴۳۹	۳۶۷	۱/۱۰۲		
	مجموع	۴۴۷/۹۳۴	۳۹۰			
مدت استفاده از تلگرام	تغییرات بین‌گروهی	۲۷/۲۷۹	۲۳	۱/۱۸۶	۱/۰۰۱	۰/۴۶۳
	تغییرات درون‌گروهی	۴۳۴/۸۷۵	۳۶۷	۱/۱۸۵		
	مجموع	۴۶۲/۱۵۳	۳۹۰			

طبق نتایج جدول ۳، روش‌های حضور در شبکه اجتماعی تلگرام، هدف حضور در شبکه اجتماعی تلگرام و مدت استفاده از تلگرام بر تعارضات تربیتی دانش‌آموزان تاثیر ندارند ($P > 0.05$)، اما محدود کردن استفاده از تلگرام توسط والدین بر تعارضات تربیتی دانش‌آموزان تاثیر دارد ($P < 0.05$). نتایج آزمون تعقیبی توکی تاثیر محدود کردن استفاده از تلگرام توسط والدین بر تعارضات تربیتی دانش‌آموزان در جدول ۴ گزارش شد.

جدول ۴. نتایج آزمون تعقیبی توکی تاثیر محدود کردن استفاده از تلگرام توسط والدین بر تعارضات تربیتی دانش‌آموزان

مؤلفه‌های شبکه‌های اجتماعی	منبع	اختلاف میانگین‌ها	خطای استاندارد	معنی‌داری
عدم محدود کردن استفاده از تلگرام توسط والدین	استفاده فقط برای درس	-۰/۸۹۱	۰/۶۵۷	۰/۶۵۷
	استفاده با نظارت والدین	-۰/۳۳۱	۰/۶۴۱	۰/۹۸۶
	استفاده فقط برای ارتباط همکلاسی‌ها	-۲/۷۸۶	۰/۶۸۵	۰/۰۰۱
	کاملاً منع کردند	۳/۳۷۰	۱/۳۳۸	۰/۰۹۳
استفاده با نظارت والدین	عدم محدود کردن استفاده از تلگرام توسط والدین	-۰/۳۳۱	۰/۶۴۱	۰/۹۸۶
	استفاده فقط برای درس	-۰/۵۶۱	۰/۵۴۴	۰/۸۴۱
	استفاده فقط برای ارتباط همکلاسی‌ها	-۲/۴۵۶	۰/۵۷۶	۰/۰۰۱
	کاملاً منع کردند	-۳/۰۳۹	۱/۲۹۶	۰/۱۳۳
استفاده فقط برای درس	عدم محدود کردن استفاده از تلگرام توسط والدین	-۰/۸۹۱	۰/۶۵۷	۰/۶۵۷
	استفاده با نظارت والدین	-۰/۵۶۱	۰/۵۴۴	۰/۸۴۱
	استفاده فقط برای ارتباط همکلاسی‌ها	-۱/۸۹۵	۰/۵۹۵	۰/۰۱۳
	کاملاً منع کردند	-۲/۴۷۸	۱/۳۰۴	۰/۳۱۹
استفاده فقط برای ارتباط همکلاسی‌ها	عدم محدود کردن استفاده از تلگرام توسط والدین	۳/۷۸۶	۰/۶۸۵	۰/۰۰۱
	استفاده فقط برای درس	۱/۸۹۵	۰/۵۹۵	۰/۰۱۳
	استفاده با نظارت والدین	۲/۴۵۶	۰/۵۷۶	۰/۰۰۱
	کاملاً منع کردند	-۰/۵۸۳	۱/۳۱۸	۰/۹۹۲
کاملاً منع کردند	عدم محدود کردن استفاده از تلگرام توسط والدین	۳/۳۷۰	۱/۳۳۸	۰/۰۹۳
	استفاده فقط برای درس	۲/۴۷۸	۱/۳۰۴	۰/۳۱۹
	استفاده با نظارت والدین	۳/۰۳۹	۱/۲۹۶	۰/۱۳۳
	استفاده فقط برای ارتباط همکلاسی‌ها	-۰/۵۸۳	۱/۳۱۸	۰/۹۹۲

طبق نتایج جدول ۴، گروه‌های عدم محدود کردن استفاده از تلگرام توسط والدین، استفاده با نظارت والدین و استفاده فقط برای درس نسبت به گروه استفاده فقط برای ارتباط همکلاسی‌ها تعارضات تربیتی کمتری را تجربه کردند ($P < 0.05$).

بحث و نتیجه‌گیری

یکی از عواملی که امروزه به شدت دامنه تعارضات و اختلافات بین والدین و فرزندان را چند برابر کرده است حضور فرزندان در شبکه‌های اجتماعی است. با توجه به نقش و تاثیر شبکه‌های اجتماعی از جمله تلگرام بر تعارضات تربیتی، پژوهش حاضر با هدف بررسی تاثیر شبکه‌های اجتماعی بر تعارضات تربیتی دانش‌آموزان با تاکید بر شبکه اجتماعی تلگرام انجام شد.

نتایج پژوهش حاضر نشان نشان داد که بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی و هر چهار مؤلفه آن شامل روش‌های حضور در شبکه اجتماعی تلگرام، هدف حضور در شبکه اجتماعی تلگرام، مدت استفاده از تلگرام توسط والدین و مدت استفاده از تلگرام با تعارضات تربیتی دانش‌آموزان همبستگی مثبت و معنی‌دار وجود داشت. این نتایج با نتایج پژوهش‌های (Ronaghi, 2022)، (Raesi et al, 2021) و (Pirjalili et al, 2018) همسو بود. در تشریح و تبیین نتایج مذکور می‌توان استنباط کرد که شبکه‌های اجتماعی در شکل‌دهی به عقاید، آداب و رسوم، نگرش‌ها و رفتارهای انسان تاثیر اساسی دارد؛ به نحوی که می‌توانند این مقوله‌ها را نزد افراد جامعه بازتعریف کنند. زیرا استفاده از رسانه‌های همگانی از جمله شبکه‌های اجتماعی مثل تلگرام تاثیر مهمی در میزان شکل‌گیری نگرش نوین در کاربران به‌ویژه کاربران نوجوان دارد. بر این اساس هر چه افراد ساعات بیشتری را در معرض شبکه‌های اجتماعی باشند، دارای هدف خاصی در این زمینه نباشند، محدودیتی برای حضور آنها در تلگرام در نظر گرفته نشود و روش‌های حضور آنها در تلگرام مورد بررسی و اصلاح قرار نگیرد این شبکه‌ها تاثیر عمیق‌تری در ایجاد نگرش‌ها و باورهای نامناسب در

آنها خواهد داشت. همچنین، این شبکه اجتماعی دارای آثار تربیتی و بلندمدتی برای شکل‌گیری تصویر ذهنی مخاطبان از دنیای اطراف و مفهوم‌سازی آنان از واقعیت اجتماعی می‌باشد. از آنجایی که در ایجاد تعارضات تربیتی دانش‌آموزان در ارتباط با والدین عوامل متعددی نقش‌آفرینی می‌کند، می‌توان گفت که بخشی از تعارضات تربیتی میان والدین و فرزندان ناشی از عدم تطابق نیازها، ارزش‌ها و انتظارات تربیتی والدین و مربیان آموزشی با سلسله ارزش‌ها و باورهای موجود در محیط تربیتی فرزندان است. بنابراین، تفاوت و تضاد بین ارزش‌ها، باورها، انتظارات و سبک‌های تربیتی در محیط آموزشی و خانوادگی این امکان را فراهم می‌آورد تا عوامل محیطی تاثیرگذار بر تعارض در روابط والدین و فرزندان بهتر شناخته شود. در نتیجه، منطقی است که با افزایش استفاده از شبکه‌های اجتماعی و هر چهار مولفه آن شامل روش‌های حضور در شبکه اجتماعی تلگرام، هدف حضور در شبکه اجتماعی تلگرام، محدودکردن استفاده از تلگرام توسط والدین و مدت استفاده از تلگرام میزان تعارضات تربیتی دانش‌آموزان نیز افزایش یابد.

دیگر نتایج پژوهش حاضر نشان داد که روش‌های حضور در شبکه اجتماعی تلگرام، هدف حضور در شبکه اجتماعی تلگرام و مدت استفاده از تلگرام بر تعارضات تربیتی دانش‌آموزان تاثیر نداشتند، اما محدودکردن استفاده از تلگرام توسط والدین بر تعارضات تربیتی دانش‌آموزان تاثیر داشت. به عبارت دیگر، گروه‌های عدم محدودکردن استفاده از تلگرام توسط والدین، استفاده با نظارت والدین و استفاده فقط برای درس نسبت به گروه استفاده فقط برای ارتباط همکلاسی‌ها تعارضات تربیتی کمتری را تجربه کردند. این نتایج با نتایج پژوهش‌های (Ronaghi et al, 2022)، (Abdolrahmani et al, 2018) و (Pirjalili et al, 2018) همسو بود. در تشریح و تبیین نتایج مذکور می‌توان استنباط کرد که روش‌های حضور در شبکه اجتماعی تلگرام، هدف حضور در شبکه اجتماعی تلگرام و مدت استفاده از تلگرام بر تعارضات تربیتی دانش‌آموزان تاثیر ندارند، اما محدودکردن استفاده از تلگرام توسط والدین بر تعارضات تربیتی دانش‌آموزان تاثیر دارد و محدودکردن استفاده فقط برای ارتباط همکلاسی‌ها در مقایسه با عدم محدودکردن استفاده از تلگرام توسط والدین، استفاده با نظارت والدین و استفاده فقط برای درس باعث تجربه تعارضات تربیتی بیشتری شد. به عبارت دیگر، در مواردی که محدودیتی توسط والدین در استفاده از تلگرام اعمال نشده است و استفاده با نظارت والدین و استفاده فقط برای درس کمتر از حالتی است که فقط اجازه استفاده برای ارتباط با همکلاسی‌ها در تلگرام داشتند. همچنین، می‌توان گفت که بیشترین تعارض تربیتی زمانی دیده شد که والدین استفاده از تلگرام را صرفاً جهت ارتباط با همکلاسی‌ها مجاز دانستند. بنابراین، می‌توان گفت که شبکه‌های اجتماعی مانند تلگرام معمولاً به‌عنوان یکی از عوامل مهم در تشکیل و تغییر فرهنگ‌ها و ارزش‌ها در جوامع مطرح می‌شود و محتواها و پیام‌های ارائه‌شده در این بستر می‌تواند از یک طرف به‌عنوان ابزاری برای انتقال ارزش‌ها و مفاهیم سازنده و از طرف دیگر وسیله‌ای برای انتشار و یا تشدید باورهای منفی و خشونت‌آمیز مورد استفاده قرار گیرد. به‌عنوان مثال اگر در شبکه‌های اجتماعی پیام‌های منفی و خشونت‌آمیز بیشتر به نمایش درآید، ممکن است که افراد نگرش‌های منفی را به خود جذب کرده و در رفتارهای خشونت‌آمیز مشارکت نمایند. چنانچه محتواها و پیام‌های ارائه‌شده در جهت ترویج ارزش‌های سازنده یا همبستگی اجتماعی سازماندهی شوند، ممکن است افراد در نگرش و رفتار خود تغییرهای مثبتی را تجربه و ایجاد نمایند. از آنجایی که جامعه پژوهش حاضر دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه یا همان نوجوانان هستند و این گروه بسیار تحت تاثیر همسالان می‌باشند و توانایی اندکی در مدیریت رفتارهای هیجانی خود دارند، لذا منطقی است استفاده از شبکه تلگرام فقط برای ارتباط با همکلاسی‌ها در مقایسه با عدم محدودکردن استفاده از تلگرام توسط والدین، استفاده با نظارت والدین و استفاده فقط برای درس باعث تعارضات تربیتی بیشتر شود.

به‌طور کلی می‌توان گفت که تعارضات تربیتی شکلی از کنش متقابل اجتماعی و یکی از جنبه‌های مهم در روابط انسان‌ها است و این تعارضات ممکن است با شیوع و شدت متفاوتی افراد، گروه‌ها و نهادهای مختلف را درگیر نمایند. بنابراین، وجود تعارض در روابط و ساختار خانوادگی نیز هم ممکن است ظهور و بروز یابد و فرزندان با والدین خود دچار تعارض و جر و بحث شوند. آنچه مهم است اینکه میزان شناخت و آگاهی اعضاء در کسب مهارت‌های ارتباطی و نحوه مواجهه و مقابله برای مدیریت و حل‌وفصل تعارضات است. بدون تردید رشد و توسعه امکانات و تجهیزات مختلفی که سطح دسترسی افراد در استفاده از فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی را تسهیل کرده است در کنار استفاده بی‌وقفه و سرعت مافوق انتقال اطلاعات در این بستر پیامدهای زیادی در جامعه از جمله در روابط بین اعضای خانواده را به همراه خواهد داشت. در نتیجه، شناخت آثار و پیامدهای منفی این امر نیازمند آینده‌نگری و دوراندیشی بیشتر در این زمینه می‌باشد. متأسفانه علی‌رغم تدوین برنامه‌ها، دستورالعمل‌ها و سیاست‌گذاری‌های انجام‌شده در حوزه‌های مختلف آموزشی و تربیتی، نوجوانان همچنان با چالش‌ها و آسیب‌های متنوعی در شیوه استفاده و نحوه بهره‌برداری مطلوب از فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی روبرو هستند. بنابراین، در راستای مقابله کارآمد با این مسائل و چالش‌ها علاوه بر توافق در انتخاب شیوه تربیتی مناسب توسط والدین، متقابلاً همراهی بیشتر فرزندان با والدین نیز مورد انتظار است. مطلوب است برای هرگونه سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در این حوزه از یک سو پشتیبانی و راهنمایی‌های والدین، مسئولان و مربیان آموزشی را خواستار شد و از سوی دیگر در جهت وفاق نسبی در ساختار خانواده، مدرسه و سایر نهادهای تربیتی تلاش‌های لازم صورت پذیرد. با عنایت به اهمیت استفاده مطلوب نوجوانان و حتی جوانان از شبکه‌های اجتماعی شایسته است که سیاست‌گذاران و متولیان امر تعلیم و تربیت با تاکید بر اولویت‌بندی عالمانه مسئله‌ها و چالش‌های این حوزه نسبت به تدوین الگوی استفاده مطلوب تمهیدات لازم را اعمال نمایند. بدون شک با بهره‌گیری از نتایج پژوهش‌ها

و تجربه‌های صاحب‌نظران در مراکز علمی ضمن تصویب مقررات قانونی و اعمال نظارت‌های اثربخش در جهت ساماندهی و نظام‌مندشدن فعالیت‌های این حوزه سرمایه‌گذاری‌های لازم را به سامان برسانند. در نتیجه، با توجه به یافته‌های این مطالعه پیشنهادهای پژوهشی زیر پیشنهاد می‌گردد:

۱. ایجاد وحدت رویه درباره هرگونه نظارت، برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری بر فعالیت دانش‌آموزان در فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی از سوی متولیان امر تعلیم و تربیت در خانواده‌ها و مدرسه‌ها
۲. تدوین بسته‌های آموزشی و تربیتی در رسانه‌ها به‌ویژه رادیو و تلویزیون جهت کاهش تعارضات تربیتی والدین و فرزندان
۳. تعامل و همکاری کارآمد میان خانواده‌ها و مدارس جهت ارتقاء سطح دانش و آگاهی مخاطبان (دانش‌آموزان) پیرامون استفاده از شبکه‌های اجتماعی
۴. برگزاری کارگاه‌های کسب مهارت‌های ارتباطی برای خانواده‌ها در راستای تحکیم و تقویت روابط والدین و فرزندان از سوی مدارس
۵. تسلط و توانایی فنی والدین در کسب مهارت‌های مربوط به استفاده از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی و نظارت مستمر بر استفاده دانش‌آموزان در این فضا و شبکه‌ها
۶. شناخت و آگاهی والدین از دلایل بروز مسئله‌ها و چالش‌های ناسازگار تربیتی در سطوح سنی و تحصیلی مختلف برای مداخله موثر و کارآمد
۷. اهتمام والدین به مشورت با متخصصان و افراد مطلع با هدف بهبود رابطه با فرزندان و ارائه راهکار در استفاده مطلوب از شبکه‌های اجتماعی

موازین اخلاقی

در مطالعه حاضر تلاش شد تا ملاحظات اخلاقی به‌صورت کامل مورد توجه قرار گیرد و رعایت شود.

تشکر و قدردانی

نویسندگان از مشارکت‌کنندگان و کسانی که در انجام این مطالعه همکاری داشتند، تشکر می‌نمایند.

مشارکت نویسندگان

نویسنده اول مسئول گردآوری و تحلیل داده‌ها و سایر نویسندگان مسئول نظارت بر فعالیت‌های نویسنده اول و نگارش مقاله بودند.

تعارض منافع

هیچ تضاد منافی وجود نداشت.

Reference

- Abdolrahmani R, Mozaffari MM, Mohammadi I. (2018). Contents analysis of security related messages network Telegram messenger application. A Quarterly Journal of Strategy, 27(4): 125-150. (In Persian)
- Ahangari G, Saroukhani B, Soltanifar M. (2020). Investigating the formation of the communicative identity because of membership in the social network of Telegram messenger (Case study: Tehran youth). Culture-Communication Studies, 21(50): 7-31. (In Persian) doi: 10.22083/jccs.2019.172804.2738
- Arbabi A, Kashani M, Adhami A, Modiri F. (2023). Sociological analysis of the influence of the Telegram social network on the educational conflicts of parents and children. Journal of Adolescent and Youth Psychological Studies, 4(1): 157-168. (In Persian) doi: 10.52547/jspnay.4.1.157
- Asadi M, Hosseini Almadani SA. (2019). The relationship between the use of virtual networks with mental health and isolation among high school female students. Sociology of Education, 5(1): 32-40. (In Persian) doi: 10.22034/ijes.2019.43747
- Begham Z, Vahdat Bourashan R, Hassani M. (2021). The effect of participative management and self-regulation on conflict management of managers with mediate role of spiritual transcendence. Iranian Journal of Educational Sociology, 4(1): 68-77. doi: 10.52547/ijes.4.1.68
- Bi X, Moos RH, Timko C, Vronkita RC. (2015). Family conflict and somatic symptoms over 10 years: A growth mixture model analysis. Journal of Psychosomatic Research, 78(5): 459-465. doi: 10.1016/j.jpsychores.2015.01.013
- Chen J, Song N, Su Y, Zhao S, Zhang Y. (2022). Learning user sentiment orientation in social networks for sentiment analysis. Information Sciences, 616: 526-538. doi: 10.1016/j.ins.2022.10.135

- EydiZade R, Ahmadi Blotaki HM. (2018). The relationship between the usage of what's app and telegram social networks and life style social sciences' students in science and research branch. *The Journal of Sociology Studies*, 38(11): 43-60. (In Persian)
- Ferdosi F, Vakili N. (2023). Modeling self-esteem and differentiation with the mediation of responsibility on absolutism in order to educational cultural pathology of adolescents. *Sociology of Education*, 9(2): 197-206. (In Persian) doi: 10.22034/ijes.2023.2003213.1414
- Fish JN, Maier CA, Priest JB. (2015). Substance Abuse Treatment Response in a Latino Sample: The Influence of Family Conflict. *Journal of Substance Abuse Treatment*, 49: 27-34. doi: 10.1016/j.jsat.2014.07.011
- Ghomi Avil M, Taghipourian MJ, Seresht F, Aghajani HA. (2023). Designing a qualitative pattern of gossip management in the context of social networks in the Iran's government organizations. *Iranian Journal of Educational Sociology*, 6(4): 73-85. doi: 10.61186/ijes.6.4.73
- Hao F, Yang Y, Min G, Loia V. (2021). Incremental construction of three-way concept lattice for knowledge discovery in social networks. *Information Sciences*, 578: 257-280. doi: 10.1016/j.ins.2021.07.031
- Holm ME, Skogberg N, Kivuruusu O, Sainio P. (2024). Immigrant origin and disability increase risk for anxiety among youth during COVID-19: The role of unmet needs for support in distance learning and family conflicts. *Journal of Adolescent Health*, 74(5): 916-924. doi: 10.1016/j.jadohealth.2023.12.006
- Kazmina Y, Heemskerk EM, Bokanyi E, Takes FW. (2024). Socio-economic segregation in a population-scale social network. *Social Networks*, 78: 279-291. doi: 10.1016/j.socnet.2024.02.005
- Khojasteh S, Mirhosseini SA. (2019). The relationship of social networking with mental health and national and religious identity of secondary students of district 1 in Kerman. *Sociology of Education*, 4(2): 99-112. (In Persian)
- Kuang L, Hu H, Xiang S, Zhang H, Liu G, Tai R, et al. (2024). Social network and related factors in older people with sensory impairment in the community: Using principal component analysis. *Geriatric Nursing*, 57: 109-116. doi: 10.1016/j.gerinurse.2024.04.007
- Lee YJ, Kim SE, Youm Y, Kim HC, Jung SJ. (2022). Association of social network properties with resilience and depression among community-based Korean population. *Journal of Psychiatric Research*, 154: 300-306. doi: 10.1016/j.jpsychires.2022.07.063
- Loso HM, Dube SL, Chaarani B, Ivanova M, Garavan H, Johns MM, Potter AS. (2023). Associations Between Gender Nonconformity, School Environments, Family Conflict, and Emotional and Behavioral Health Among Children Ages 10–11. *Journal of Adolescent Health*, 72(6): 869-876. doi: 10.1016/j.jadohealth.2023.02.008
- NematiFar N, Khojasteh H, Kazemi H. (2018). Study of media literacy in social network users (Case study of Telegram social network). *New Media Studies*, 4(16): 143-175. (In Persian) doi: 10.22054/nms.2019.24432.282
- Noori A, Jabbari N, Niazazari K. (2023). Conflict management model based on the professional experiences of secondary school teachers in North Khorasan: A qualitative study. *Iranian Journal of Educational Sociology*, 5(4): 142-152. doi: 10.61186/ijes.5.4.142
- Pirjalili Z, Mahdavi SMS, Azkia M. (2018). Impact of social network (Telegram) on family relations of couples (Tehran, 2016). *Iranian Journal of Social Problems*, 9(1): 69-90. (In Persian) doi: 10.22059/ijsp.2018.65901
- Raesi SM, Ansari H, Mosaei M. (2021). Investigating the impact of virtual social networks on family interactions. *Journal of National Security*, 11(41): 339-370. (In Persian)
- Ronaghi M. (2022). Investigating the effect of virtual social networks on the communication of married users in the family. *Rahpooye Ertebatat-o Farhang*, 2(2): 37-51. (In Persian) doi: 10.22034/rcc.2022.254147
- Taghipour AA, Mohammad Taheri MR, Soltanifar M. (2022). Normalization (standardization) of rumors acceptance questionnaire among audience of social networking apps. *Iranian Journal of Educational Sociology*, 5(2): 156-165. doi: 10.61186/ijes.5.2.156
- Udomkit N, Schreier C, Kittidusadee P. (2023). Methods of social network transfer in Thai family business succession. *Asia Pacific Management Review*, 28(4): 510-518. doi: 10.1016/j.apmr.2023.03.002
- Willems YE, De Zeeuw EL, Van Beijsterveldt CEM, Boomsma DI, Bartels M, Finkenauer C. (2020). Out of control: Examining the association between family conflict and self-control in adolescence in a genetically sensitive design. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 59(2): 254-262. doi.org/10.1016/j.jaac.2019.02.017
- Zhang YY, Yang XF, Liu X, Jia CX. (2023). Longitudinal association of family conflict and suicidal behaviors among Chinese adolescents: The mediation effect of internalizing and externalizing problems. *Journal of Affective Disorders*, 321: 96-101. doi: 10.1016/j.jad.2022.10.028